ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 2-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN
3093-9089

Buxoro - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

№ 2-Son 2026-yil

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan

BOSH MUHARRIR:
Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li
Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
TAHRIRIYAT KENGASHI A’ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va texnologiya ta’limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta’lim instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor (Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasi mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy ta’limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O’quv-uslubiy faoliyatni takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo'yicha direktor o'rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo`yicha birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o’g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar kafedrasi dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi dotsenti).

Mas’ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafruz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андриенко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Sharipova Shukronaxon Baxtiyorjon qizi
Farg‘ona davlat universiteti pedagogika-psixologiya va san’atshunoslik fakulteti 1-bosqich magistranti

O‘ZBEK XALQ OG‘ZAKI IJODI VA UNI MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR EMOTSIONAL INTELLEKTINI RIVOJLANTIRISHDA QO‘LLASHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI

Abstract: *This article explores the essence and educational value of Uzbek folk oral literature, as well as its psychological significance in the development of preschool children. It analyzes the cognitive and emotional characteristics of children aged 3–6 and examines the connection between their leading activity role play and the use of folk narratives. The role of fairy tales, proverbs, riddles, and lullabies in shaping emotional intelligence is illustrated with practical examples.*

Keywords: *Uzbek folklore, preschool age, emotional intelligence, fairy-tale therapy, riddles, proverbs, child psychology, imagination, empathy, early education*

Аннотация: *В статье рассматриваются содержание и воспитательный потенциал узбекского народного устного творчества, а также его психологическое значение в развитии детей дошкольного возраста. Анализируются особенности психических процессов и эмоционального развития детей 3–6 лет, устанавливается связь между ведущей деятельностью ребёнка сюжетно ролевой игрой и использованием фольклорных материалов.*

Ключевые слова: *узбекский фольклор, дошкольный возраст, эмоциональный интеллект, сказкотерапия, загадки, пословицы, детская психология, воображение, эмпатия, воспитание*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada o‘zbek xalq og‘zaki ijodining mazmuni, tarbiyaviy imkoniyatlari hamda uni maktabgacha yoshdagi bolalar rivojida qo‘llashning psixologik asoslari yoritilgan. 3–6 yoshli bolalarning psixik jarayonlari, emotsional rivojlanish xususiyatlari, asosiy faoliyati bo‘lgan rolli o‘yin bilan xalq og‘zaki ijodi o‘rtasidagi bog‘liqlik ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Xalq ertaklari, topishmoq, maqol va alla kabi janrlarning emotsional intellektni shakllantirishdagi o‘rni misollar asosida ko‘rsatib berilgan.*

Kalit so‘zlar: *xalq og‘zaki ijodi, maktabgacha yosh, emotsional intellekt, ertak terapiyasi, topishmoq, maqol, bolalar psixologiyasi, tasavvur, empatiya, tarbiya.*

Bugungi globallashuv va axborot oqimining keskin ortib borayotgan davrida yosh avlodni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash, ularning emotsional-intellektual rivojini ta’minlash pedagogika va psixologiyaning dolzarb yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda. Shu jihatdan o‘zbek xalq og‘zaki ijodi — asrlar davomida shakllangan, xalqning turmush tarzi, axloqiy qarashlari, dunyo tasavvurini mujassam etgan nodir ma’naviy meros — maktabgacha ta’limda beqiyos tarbiyaviy ahamiyatga ega. Ertaklar, topishmoqlar, maqollar, rivoyatlar, alla va xalq qo‘shiqlari bolalar dunyoqarashini shakllantirish, ularni ma’naviy-etnik qadriyatlarga yo‘naltirish, eng muhimi — emotsional intellektni rivojlantirish uchun qudratli manbadir.

3–6 yosh davri psixologiyada “sezgir davr” sifatida qaraladi. Bolaning idroki, tasavvuri, nutqi, emotsional barqarorligi va ijtimoiy ko‘nikmalari aynan shu bosqichda jadal rivojlanadi. Xalq og‘zaki ijodining badiiy obrazlar, dramatik vaziyatlar va emotsional mazmunga boyligi esa bolaning psixik faoliyatiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir ko‘rsatadi. Mazkur maqolada xalq og‘zaki ijodining pedagogik-psixologik salohiyati, maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik xususiyatlari hamda xalq ijodi orqali ularning emotsional intellektini rivojlantirish yo‘llari ilmiy asosda tahlil qilinadi.

O‘zbek xalq og‘zaki ijodi ko‘p asrlik tarixga ega bo‘lib, xalqning dunyoqarashi, orzu-intilishlari, ezgulikka chorlovchi qadriyatlari va hayotiy tajribasini aks ettiradi. Uning asosiy janrlari — ertaklar, topishmoqlar, maqollar, matallar, rivoyatlar, doston va qo‘shiqlar — nafaqat badiiy, balki tarbiyaviy jihatdan ham yuksak ahamiyat kasb etadi.

Xalq ijodining asosiy tarbiyaviy funksiyalari:

- Axloqiy qadriyatlarni shakllantiradi. Ertaklarda ezgulikning yovuzlik ustidan doim g‘alaba qilishi, mehnatsevarlik, halollik, sabr-toqatning muhimligi, yolg‘onning oqibati kabi g‘oyalar ustuvor o‘rin egallaydi.

- Til va nutq rivojini ta’minlaydi. Topishmoqlar mantiqiy fikrlashni faollashtiradi, maqollar esa xalq donishmandligini qisqa, lo‘nda va mantiqli ifodalaydi. Bular bolalarda nutq madaniyati, tovush boyligi, badiiy tilga qiziqishni kuchaytiradi.

- Tasavvur va ijodiy tafakkurni rivojlantiradi. Ertaklardagi sehrli holatlar, jonlantirilgan obrazlar, dramatik voqealar tasavvur, ijodkorlik va obrazli fikrlashni kuchaytiradi.

- Emotsional rivojlanishga ta’sir qiladi. Qahramonlar quvonchi, qo‘rquvi, g‘azabi, qo‘rqishi yoki shodligi bola tomonidan chuqur his qilinadi. Bu jarayon emotsional tajribani kengaytiradi. Shu sababdan xalq og‘zaki ijodi nafaqat madaniy meros, balki zamonaviy pedagogika va psixologiya uchun dolzarb o‘quv-tarbiyaviy vosita sifatida ahamiyat kasb etadi.

Maktabgacha yosh “psixik jarayonlarning sezgir rivojlanish davri” bo‘lib, turli psixologik tizimlarning jadal shakllanishi bilan tavsiflanadi. Masalan **psixik jarayonlarning rivojidagi o‘rnida shuni aytish mumkinki,** idrok — rang, harakat, shakl, ovoz kabi yorqin stimullarga kuchli reaksiya beradi. Xalq ertaklaridagi obrazlar idrokning barqaror shakllanishiga xizmat qiladi. **Xotira** — ko‘proq ixtiyorsiz shaklda rivojlanadi; ertakdagi takroriy jumlalar, qofiyalar xotirani mustahkamlaydi. **Tafakkur** — tasviriy va ko‘rgazmali; topishmoqlar bolaning mantiqiy fikrlashini jonlantiradi. **Tasavvur** — eng yuqori rivoj bosqichida; ertaklar tasavvurni kengaytiruvchi asosiy manba sanaladi.

3–6 yoshda bola o‘z emotsiyalarini taniydi (quvonch, g‘am, qo‘rquv, hayrat); boshqalarning his-tuyg‘ularini tushunishga kirishadi; voqealarga sub’ektiv emotsional baho beradi; qahramonlar bilan identifikatsiya qilib, emotsiyalarni boshqarishni o‘rganadi.

Vigotskiy va Elkonin nazariyasiga ko‘ra, aynan rolli o‘yin maktabgacha yoshning asosiy faoliyatidir. Xalq ertaklaridagi obrazlar (bo‘ri, tulki, pahlavon, mehribon qahramon) rolli o‘yinlar uchun tabiiy material beradi. O‘yin davomida: ijtimoiy rollar o‘zlashtiriladi, emotsiyalar boshqariladi, muomala ko‘nikmalari rivojlanadi, empatiya kuchayadi.

Emotsional intellekt (EI) — o‘z va boshqalarning his-tuyg‘ularini anglash, boshqarish, empatiya ko‘rsatish, muloqotda emotsiyalarni mos qo‘llay olish qobiliyati. Folklor bolalarda EI rivoji uchun eng tabiiy, psixologik jihatdan mos vositadir.

Ertak terapiyasi - rtaklarni o‘qish, muhokama qilish va rolli tarzda ijro etish orqali bola: qahramonlarning emotsiyasini tushunadi, ijobiy va salbiy hislarni farqlaydi, o‘z hislarini ifoda etishga o‘rganadi. Masalan, “Zumrad va Qimmat” ertagini o‘qigandan so‘ng savollar: Qimmat qaysi joyda noto‘g‘ri ish qildi, Zumradning qanday fazilatlari yaxshi edi? Bu savollar axloqiy his-tuyg‘ularni shakllantiradi.

Topishmoqlar orqali kognitiv–emotsional faollikni kuchaytirish. Topishmoq javobini topish jarayonida bola mantiqiy fikrlaydi, tasavvur qiladi, motivatsiya va qiziqishni his qiladi. Bu EIning kognitiv komponentini rivojlantiradi.

Alla va xalq qo‘shiqlari orqali emotsional barqarorlik. Alla — ritm, ovoz balandligi, ona mehrining timsoli. Bu qo‘shiqlar tinchlantiruvchi, xavfsizlik beruvchi psixoterapevtik kuchga ega.

O‘zbek xalq og‘zaki ijodi maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirishda — xususan, emotsional intellektni shakllantirishda — boy tarbiyaviy, ma’naviy va psixologik imkoniyatlarga ega. 3–6 yoshli bolalarning idrok, tasavvur, tafakkur, xotira kabi psixologik jarayonlari aynan shu davrda eng jadal rivojlanadi. Xalq ertaklari, topishmoqlar, maqollar va alla qo‘shiqlari bolalarni badiiy dunyo bilan tanishtiribgina qolmay, balki ularning his-tuyg‘ularini anglash, boshqalarni tushunish, ijtimoiy munosabatga kirishish, emotsiyalarni boshqarish kabi ko‘nikmalarni shakllantiradi. Shu bois xalq og‘zaki ijodini maktabgacha ta’lim jarayonida tizimli, maqsadga muvofiq, psixologik asoslangan tarzda qo‘llash bolalarning emotsional va ijtimoiy rivojiga sezilarli ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Abdullaev. Q.** *Maktabgacha pedagogika.* – Toshkent: Fan, 2018. – **256 b.**

2. **Asqarova. O.** *O‘zbek xalq og‘zaki ijodi: Nazariya va tahlillar.* – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020. – **272 b.**

3. **Ergashov. S. & Komilova. N.** *Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishi psixologiyasi.* – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. – **224 b.**

4. **Jabborov. X.** *O‘zbek xalq ertaklarining ma’naviy-ma’rifiy ahamiyati.* – Buxoro: BuxDU nashriyoti, 2021. – **198 b.**

5. **Karimov. Z.** *Maktabgacha ta’limda og‘zaki ijod namunalaridan foydalanish metodikasi.* – Toshkent: Ilm ziyo, 2017. – **184 b.**

6. **Vigotskiy. L.S.** *Voobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste.* – Moskva: Pedagogika, 1982. – **96 s.**

7. **Yusupov, G.** *Folklorshunoslik asoslari.* – Toshkent: Universitet, 2015. – **248 b.**

8. **Zahiriddinov. R.** *Maktabgacha ta’limda badiiy adabiyot va xalq ijodi.* – Toshkent: Turon-Iqbol, 2018. – **190 b.**

MUNDARIJA:

Qurbonov G'ulomjon G'afurovich Ochilboyeva Maftuna Dilshod qizi	*Matematik ta'limda differensial yondashuv tushunchasi va uning shakllanishining hozirgi holati*	**6**
Xusanova Gulasal Shuhratjon qizi Husanboyeva Xurshidabonu Muhammadamin qizi	*Axborot texnologiyalarining chet tilini o'qitish metodikasidagi o'rni va ahamiyati*	**10**
Nasirdinova Gulshoda Donyorbek qizi Abdumalikova Marjona Doniyorjon qizi	*Kollaborativ o'qitish texnologiyasi "boshlang'ich ta'lim pedagogikasi" faniga tatbiq etish imkoniyati*	**13**
Alimdjanova Dilbar Negmatovna	*Jamoat salomatligini fanini o'qitishda mualliflik pedagogik texnologiyalari*	**18**
Raximova Nasiba Nuriddinovna	*O'smirlarda agressiya muammosini o'rganishning nazariy-metodologik asoslari*	**22**
Bozorova Nazokat Mamasoatovna	*Tarixiy podkastlar va videobloglar o'quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirish shakli sifatida*	**26**
To'rayeva Dilovar Naimovna	*Kichik yoshdagi o'quvchilarning badiiy asarni tahlil etishdagi psixologik xususiyatlari*	**30**
Bobomurodova Mahzuna Ortiq qizi	*Gidronimlarda geografik va tarixiy omillarning aks etishi*	**33**
Giyasova Zuxra Raxmatullayevna	*Gaz molekulalarining tezliklar bo'yicha taqsimoti: desmos yordamida raqamli vizualizatsiya va didaktik imkoniyatlar*	**36**
Bekimbetova Gulnaz Nabatovna	*Methodology for using educational materials on natural resources in theoretical classes*	**43**
Narmuradova Rayhon Uktamovna	*Huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlarini psixologik tahlilga o'rgatishning ahamiyati*	**48**
Itolmasova Nafisa Furqatovna	*Kasbiy qobiliyat tushunchasi va uning psixologik asoslari*	**51**
Yunusova Sohiba Abdulmamidovna Raxmataliyeva Marjona Xurshidjon qizi	*Jarayonlarni boshqarishda rejiniring va kaizen uslublari asosida samaradorlikni oshirish*	**54**
Narmuradova Rayhon Uktamovna	*Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi*	**57**
Ismatova Kamola Azizjon qizi	*Bola psixik taraqqiyotida oilaning ahamiyati*	**60**
Очилова Мехрубон Суратовна	*Значение курсов повышения квалификации учителей цифровой грамотности и применению образовательных платформ на уроках географии*	**64**
Sirojov Otajon Orifjonovich	*Talabalarning o'quv faoliyatini raqamli texnologiyalar asosida tashkil qilishning integrativ mexanizmlarini takomillashtirish*	**69**
Islomov Nurtoy Nomoz o'g'li	*Talabalarda atamalar bilan ishlash ko'nikmalarini takomillashtirish*	**76**

Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	*Ingliz tili o'qitishda o'quvchilarning kognitiv kompetensiyani rivojlantirish metodlari tahlili*	**80**
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	*Maktabdan tashqari ta'lim strategiyalari: istiqbolli yo'nalishlar, strategik rejalashtirish va amaliy tadqiqotlar*	**84**
Ibodulloyev Nurali Sheraliyevich	*Raqamli texnologiyalardan foydalanishning ta'lim jarayonidagi o'rni*	**88**
Odamova O'g'iljon Kenjayevna	*Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning samaradorligini oshirishda ertak terapiyasining o'rni*	**91**
Shikarov Tolib Tavakalovich	*Raqamli pedagogikada adaptiv ta'lim texnologiyalari: talabalarning individual ehtiyojlarini qondirish va o'quv samaradorligini oshirish*	**95**
Raximov Azizbek Normurodovich	*Jadid munavvarlar faoliyatida vatanparvarlik tarbiyasining pedagogik mohiyati*	**99**
Shomurodova Nozima Baxriddin qizi	*Maktabgacha yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda xorijiy tajribalar tahlili*	**104**
Xolmirzayeva Shahnoza Majidovna	*Maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqillik va ijodiy tashabbusni rivojlantirishning pedagogik asoslari*	**108**
Tangirov Farxodjon Mamatyakubovich	*Loyihaga asoslangan faoliyatning o'quvchilar meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatini rivojlantirishga ta'siri*	**112**
Rasulov Rustambek Odilovich Xoshimov Mirjalol Murodjon o'g'li	*Xalqaro aloqa: mohiyati, rivojlanishi, va zamonaviy tendensiyalar*	**119**
Baratova Nozima Xidirova Gavhar Rustamovna	*Raqamli texnologiyalar asosida barqaror turizmni rivojlantirish istiqbollari*	**123**
Urazaliyeva Dilraboxon Nishonboyevna	*O'smirlarda suisid xavfining bio-psixo-fiziologik mexanizmlari: masofaviy psixogen ta'sir sharoitida tibbiy-psixologik yondashuv*	**129**
Kurbonov Munis Ro'zmetova Muhabbat	*Ta'lim jarayonida pedagogik yondashuv axborotlashtirishning ahamiyati*	**137**
Farmonova Dildora Sobirovna	*Nogiron bolalarning jamiyatga moslashuvidagi to'siqlar*	**140**
Axmadova Gulbashakar Azizbekovna	*Erta bolalikda emotsional befarqlikning oqibatlari*	**143**
Tojiboyev Ziyodilla A'zamjon o'g'li	*Raqamli iqtisodiyot sharoitida milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari*	**147**
Umaraliyeva Hilola Fazliddin qizi	*Talabalarning kommunikativ kompotentligi guruhiy o'zaro ta'sir samaradorligining prediktori sifatida*	**149**
Kozieva Ikbol Komilzhonovna	*Onomastics funktions*	**153**
Ismatova Dilafruz To'ymuratovna	*Zamonaviy jamiyatda oilaviy qadriyatlar transformatsiyasi: an'anaviy modeldan individualistik modelga o'tish jarayoni*	**156**
Ziyadilloyeva Malikabonu Abdulloyevna	*Approaches to studying individual soldier performance and group interaction in the armed forces*	**160**

Ashrapov Nodirbek Namoz o'g'li	*O'smirlik davrida kognitiv jarayonlarning shakllanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-muhit omillari va ularning shaxs kamolotidagi ahamiyati*	**164**
Hamroyev Jasur Umedovich	*Oliy ta'lim muassasalarida sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalarning innovatsion tafakkuri va muammoli vaziyatlarni hal etish kompetensiyalarini rivojlantirish mexanizmlari*	**169**
Axmadov Nazirjon Rahmat o'g'li	*Social and psychological factors in the development of positive behavior in adolescents*	**173**
Rustamov Shavkat Shuxratovich	*Pedagogical and psychological approaches to developing students' innovative competence*	**177**
Назаров Акмал Мардонович	*Психологические факторы развития креативного мышления и инновационного подхода у студентов*	**180**
Ганджиев Феруз Фуркатович	*Проявления агрессии среди подростков в социальных сетях и их психологические последствия*	**184**
Дехконбоев Шохжахон Ойбекович	*Методы и подходы судебно-психологической экспертизы при оценке эмоционального состояния личности*	**189**
Zoirov Abduqodir Askarovich	*Talabalarda diqqat sifatlari rivojlanishining psixologik determinantlari*	**193**
Xolmo'minova Yasmina Ma'murjon qizi	*Maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda individual ta'lim dasturlarining samaradorligi*	**197**
Khusanova Gulasal Shuhratjon kizi, Fozilova Shakhzoda Aslam kizi	*Comparison of the effectiveness of online and offline learning*	**200**
Raximova Moxinora Xoshimjanovna Ibrohimova Feruzabonu Ilyosbek qizi	*Rivojlangan xorijiy mamlakatlar ta'limi taraqqiyotining ayrim masalalari*	**203**
Шарипова Умида Шавкат кизи	*Факторы и проблемы исследования гендера в социолингвистике*	**206**
Тагирова Муштарий Махсудовна	*Своеобразные черты литературных и публицистических трудов джадидов*	**209**
Narziyeva Husnora	*Norasmiy savdoning shahar iqtisodidagi o'rni*	**212**
Xomidova Mahliyo Akobir qizi	*Elektron hisoblash mashinalari uchun yaratilgan dasturlar, ixtirolar, foydali modellar va sanoat namunalari*	**216**
To'raqulova Nargiza Ali qizi	*Yozuvning vujuga kelishi va tilshunoslikdagi ahamiyati*	**219**
Qovlonbekov Abdulaziz Abdullajon o'g'li.	*Para sportchilarni qo'llab quvvatlashning ijtimoiy psixologik determinatlari (o'smir yoshidagi parasportchilar misolida).*	**222**
Diyorbek Abrayev Mamarajab ogli	*Translation of culturally-bound words from english into uzbek: challenges and strategies*	**225**
Sharipova Shukronaxon Baxtiyorjon qizi	*O'zbek xalq og'zaki ijodi va uni maktabgacha yoshdagi bolalar emotsional intellektini rivojlantirishda qo'llashning psixologik asoslari*	**228**

Rahmatova Nasiba Sobirovna	*Gender psixologiyasida jinsiy farqlanish muammolarini tahlil qilishda erkaklar va ayollarning rollari*	***231***
Ro‘ziyev Ulug‘bek Muzzafarovich	*O‘smirlardagi emotsional zo’’riqishlar va ularni kelib chiqish sabablari*	***238***
Mirzayeva Dilshoda Ikromjonova Sayfidinova Aziza Tolibovna	*O‘zbek va ingliz leksikasida nabotot obrazlarining metaforik talqini*	***242***
Qodirova Dilnoza Murtazoyevna	*Talabalarda professional identifikatsiya jarayonining psixologik determinantalari*	***244***
Tajibayev Shohruh Maqsudovich	*The influence of psychological characteristics on guides’ communicative skills and their professional significance*	***251***
Sharopov Suxrob Shodi o’g’li	*O‘smirlarda refleksiv xususiyatlar va tanqidiy fikrlash o‘rtasidagi bog‘liqlik*	***256***

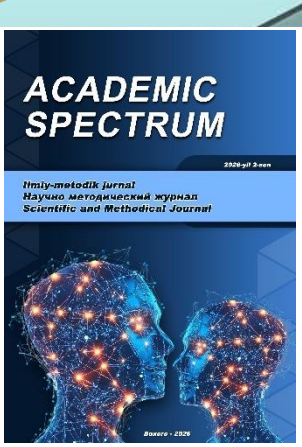

“ACADEMIC SPECTRUM”
ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI RASMIYLASHTIRISH TALABLARI

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

- ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;
- maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;
- maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezislari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: https://fanistiqbollari.uz
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro
2026. № 2-Son.